

Citiranje strokovne literature v medicini: vancouverški način citiranja

Citing medical literature: Vancouver reference style

Ožura David¹

¹Onkološki inštitut Ljubljana, Strokovna knjižnica za onkologijo, Zaloška cesta 2, 1000 Ljubljana

Korespondenca: David Ožura, univ. dipl. fil. in soc. kult.

E-mail: dozura@onko-i.si

Poslano / Received: 20. 3. 2024

Sprejeto / Accepted: 5. 4. 2024

doi:10.25670/oi2024-006on

IZVLEČEK

Strokovno besedilo, ki temelji na znanstvenoraziskovalnem delu, se od drugih besedil loči z doslednim sklicevanjem na ustrezne vire. V pričujočem prispevku si bomo podrobneje ogledali vancouverški način citiranja, saj se ta slog sklicevanja najpogosteje uporablja v medicini in zdravstvenih vedah. Predstavljeni so najpogostejši primeri navajanja osnovnih bibliografskih podatkov prispevkov v strokovnih revijah, posamičnih prispevkov v zbornikih, navajanja monografij ter informacijskih virov na internetu. Podani so osnovni napotki za označevanje, reproduciranje in citiranje tabel in slik s primeri. Na kratko so predstavljena tudi sodobna orodja za urejanje referenc in citiranja z njihovimi funkcionalnostmi.

Ključne besede: citiranje literature, znanstvene revije, medicina, vancouverški način citiranja, orodja za organizacijo referenc in citiranja, navajanje in označevanje tabel in slik

ABSTRACT

A scientific text based on research is distinguished from other texts in that it consistently references the relevant sources. In this article, we take a closer look at the Vancouver reference style, as it is the one most commonly used in medicine and the health sciences. Presented are the most common examples of citing basic bibliographic information for papers in peer-reviewed journals, proceedings papers, monographs and information sources on the internet. Included are also basic guidelines for labelling, reproducing and citing tables and figures, along with examples. Modern tools for reference and citation editing are also briefly introduced as well as their functionalities.

Keywords: bibliographic references and citations, medical journals, Vancouver reference style, citation management tools, tables and figures

UVOD

Strokovno besedilo, ki temelji na znanstvenoraziskovalnem delu, se od drugih besedil loči z doslednim sklicevanjem na ustrezne vire, npr. na članek v strokovno-znanstveni reviji, na monografijo ali spletno mesto na internetu.

Navajanje referenc je sestavni del raziskave, ki mu je treba pripisati ustrezno pomembnost od zastavitve kliničnega/raziskovalnega vprašanja do njegove objave v obliki publikacije. Citiranje ima pomembno vlogo v strokovnem prispevku in se pojavlja v skoraj vseh njegovih delih: od postavitve temeljev študije v Uvodu prispevka, opisa metodologije raziskave v razdelku Metode, potrditve rezultatov v razdelku Rezultati in njihovih posledic

v razdelku Razprava. Seznam literature na koncu besedila je za strokovni prispevek enako pomemben kot ideja za njegov nastanek in vsebina z vsemi strukturnimi elementi. S citiranjem priznavamo avtorstvo raziskovalcem za dela, na katerih temelji naša raziskava, ne glede na to, ali smo njihova dela uporabili kot osnovo ali pa kot informacijo o neuspehu raziskovanja v določeni smeri.

Reference za svoje delo uporabljajo tudi uredniki, da določijo strokovnjake za strokovno oceno rokopisov (recenzije) ter preverijo morebitno plagiatorstvo, bralci, da pridobijo več virov o določeni temi, ki jih zanima, ter recenzenti, da kritično ocenijo rokopis glede na razpoložljive dokaze.¹

CITIRANJE IN CITATI

Obstaja več pomembnih razlogov, zakaj je treba vire pravilno citirati in navajati:

- to je naša zakonska, akademska in moralna odgovornost za priznanje avtorjev virov, ki jih navajamo,
- s tem pokažemo, kako poglobljeno smo raziskali vire določenega strokovnega področja, jih upoštevali in ovrednotili,
- hkrati pokažemo lastno izvirnost,
- omogočimo bralcu, da si ustvari lasten pogled na vrednost virov, ki smo jih v svoji raziskavi uporabili, na način, da jih sam poišče in prebere,
- razlikujemo med svojimi idejami in mnenji ter idejami in mnenji drugih bodisi da prikažemo stališče nekoga, ki mu želimo oporekati, bodisi da pokažemo vire, ki smo jih uporabili, da bi spodbudili ali podprli naše ideje,
- poudarimo pomembne trditve s citiranjem, parafraziranjem ali povzemanjem izvirnega besedila,
- s citiranjem se izognemo plagiatstvu (kraji intelektualne lastnine),
- sporno je citiranje z namenom samopromocije avtorja (avtoci-tati), urednika ali recenzenta,
- izogibati se je treba navajanju prispevkov v spornih revijah (predatorskih ali plenilskih revijah).²

Citati in bibliografske navedbe se med seboj razlikujejo glede na:

- vrsto informacijskega vira, ki ga citiramo;
- način citiranja, ki ga zahtevajo akademske ustanove, organizacije in združenja, založniki ali uredništva znanstvenih monografij in revij, posamezna strokovna področja.

Vrste informacijskih virov: monografija, članek v serijski publikaciji (reviji), posamično poglavje v monografiji ali zborniku, zvočni in video posnetek, spletni vir itd.

Znanstvene revije imajo svoj predpisani stil citiranja. To uredniki v navodilih za avtorje tudi navedejo.

Prav tako vsaka akademska ustanova od svojih študentov zahteva, da se pri svojem pisnem raziskovalnem delu pravilno sklicujejo – natančno, jasno in jedrnato. Akademske ustanove za to navadno izdajo navodila za citiranje virov v besedilu ter njihove navedbe na seznamu citiranih virov, lahko pa se sklicujejo na navodila revij ali mednarodne standarde.

Poznamo neposredno (dobesedno) in posredno citiranje (navajanje besed nekoga ali delov besedila) v samem besedilu (*angl. citation in text*):

- Neposredno citiranje vira

Neposredno citiramo, ko izvirno besedilo navedemo dobesedno. Citati naj bodo čim krajši, smiselno vključeni v besedilo in se morajo povsem ujemati z izvirnikom. Če je citat predolg, ga skrajšamo tako, da nepomembno izpustimo in manjkajoči del nadomestimo s tremi pikami v oklepaju [...]. Izviren stavek zapišemo v narekovajih.

Izvirno besedilo lahko tudi parafraziramo (z lastnimi besedami razložimo že znano tematiko) ali ga povzamemo (izvirno besedilo strnemo v povzetku, v katerem na kratko povzamemo glavno misel).

- Posredno citiranje vira

Posredno citiramo, ko citiramo koga, ki je že pred nami citiral iz drugega dela. Citiranju sekundarnih virov se, če je le mogoče, izogibamo. Uporabimo ga le, kadar izvirno delo ni dosegljivo.³

Na seznam literature vključimo le bibliografske opise v našem besedilu citiranih virov. Na morebitne druge relevantne vire, ki smo jih odkrili, ne pa uporabili (citirali), lahko opozorimo v sprotnih opombah.

Obstaja več različnih načinov citiranja (stilov citiranja). Med njimi so najbolj znani harvardski citatni stil (Harvard University), čikaški stil (The University of Chicago), APA (American Psychological Association), ACS (American Chemical Society), IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers), MLA (Modern Language Association), AMA (American Medical Association) in vancouverški način citiranja (Vancouver system), ki se uporablja v različnih akademskih ustanovah ali na znanstvenih področjih. V našem prispevku si bomo natančneje ogledali slednjega, saj se pogosto uporablja v medicini, zdravstvenih in sorodnih vedah.

Kljub raznovrstnim stilom citiranja se ti med seboj navadno razlikujejo le po vrstnem redu posamičnih bibliografskih elementov in uporabi ločil in slogu pisave (narekovaji ali poševni tisk, velike ali male črke, pike ali vejice, uporaba oklepajev, dvopičij itd.), vsem stilom pa je skupno to, da navajajo vse osnovne bibliografske elemente, ki bralcu omogočajo enolično prepoznavanje uporabljene gradiva:

- Kdo je napisal, uredil ali prevedel besedilo? Z drugimi besedami: kdo ga je ustvaril?
- kateri podatki identificirajo besedilo (naslov in podnaslov dela, številka zvezka, številka izdaje ali druge identifikacijske informacije, številke strani)?
- Kdo ga je objavil (ime založnika, naslov revije ali časopisa, naslov zbirke ali serije, v kateri se delo pojavlja)?
- Kdaj je bilo besedilo objavljeno (leto objave, mesec ali določen dan, številčenje revije)?
- Kje se ga da najti (spletni vir (v obliki URL-ja) ali ime zbirke podatkov)?

Mednarodni standard ISO 690 nam podaja smernice (splošna pravila) za pripravo bibliografskih navedb (ISO 690 za klasične in ISO 690-2 za elektronske vire).⁴

VANCOUVRSKI NAČIN CITIRANJA

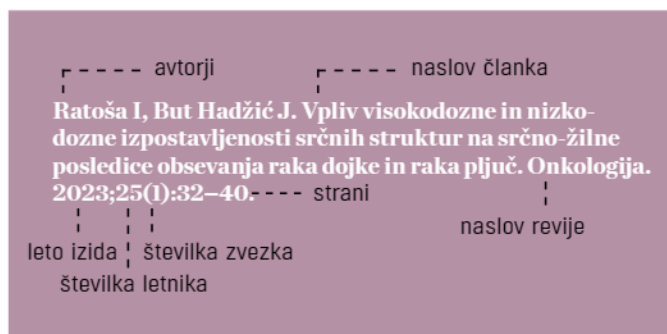
V pričujočem prispevku kot primer citiranja podrobneje predstavljamo vancouverški način citiranja. Ta slog sklicevanja se pogosto uporablja v medicini, zdravstvenih in sorodnih vedah.

Pravila vancouverškega stila je določil Mednarodni odbor urednikov medicinskih revij (International Committee of Medical Journal Editors) in jih povzel v ICMJE priporočilih Recommendations for the conduct, reporting, editing and publication of scholarly work in medical journals (prej poznanih pod imenom Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals).⁵ Vancouverški stil je podrobno opisan v elektronski knjigi *Citing medicine: The NLM style guide for authors*.⁶

Vancouverški stil določa, da so reference v besedilu oštevilčene z arabskimi številkami znotraj oglatega oklepaja (x) ali kot nadpisane nad besedilom⁷. Na seznamu literature so reference navedene v numeričnem vrstnem redu, v katerem so bile citirane v besedilu, in ne po abecednem vrstnem redu. Za naslove strokovnih revij se uporabljajo mednarodno uveljavljene kratice.

Vancouverški način citiranja, z nekaj malenkostnimi spremembami, uporablja priznana revija *The British medical journal* – *BMJ* (založnik Springer Nature), v Sloveniji tudi revija *Onkologija*, ki jo izdaja Onkološki inštitut Ljubljana.

I. Članki

• Članek z enim avtorjem

Priimek avtorja, začetnica imena. Naslov članka: podnaslov. (Skrajšani) naslov revije. Leto izida ali objave; številka letnika (številka zvezka): strani prispevka.

Škof E. Experience with olaparib in the treatment of recurrent ovarian epithelial cancer with mutations in the BRCA1 and BRCA2 genes. *Onkologija*. 2021;25(1):12-16.

Smole A. Cancer immunotherapy with CAR T cells: well-trodden paths and journey along lesser-known routes. *Radiol Oncol*. 2022;56(4):409–419.

Navedba angleškega naslova članka – uporaba velikih/malih začetnic angleških naslovov virov naj bo kot v stavku, ne kot v naslovu.

Pravila vancouverškega citiranja literature določajo, da naslove revij krajšamo. Kratice najdemo v katalogu National Library of Medicine (NLM Catalog: Journals referenced in the NCBI Databases): www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/journals.

• Članek z dvema ali več (do šest) avtorji

Priimek avtorja, začetnica imena. Naslov članka: podnaslov. (Skrajšani) naslov revije. Leto izida ali objave; številka letnika (številka zvezka): strani prispevka.

Navedemo imena vseh avtorjev.

Barry HC, Hickner J, Ebell MH, Ettenhofer T. A randomized controlled trial of telephone management of suspected urinary tract infections in women. *J Fam Pract*. 2001;50(7):589–94.

Hellman S, Weichselbaum RR. Oligometastases. *J Clin Oncol*. 1995;13(1):8–10.

Zadravec Zaletel L, Homar V. Celostna rehabilitacija po raku dojke: kaj vse bo dostopno vašim pacientkam. *Družinska medicina*. 2020;18(36):30-31.

• Članek z več kot šestimi avtorji

Če je avtorjev več kot šest, navedemo prvih šest avtorjev in dodamo kratico et al. Et al. je kratica latinskega izraza "et alia", ki se prevaja kot "in drugi".

Willmann J, Vlaskou Badra E, Adilovic S, Ahmadsei M, Christ SM, van Timmeren JJ, et al. Evaluation of the prognostic value of the ESTRO EORTC classification of oligometastatic disease in patients treated with stereotactic body radiotherapy: a retrospective single center study. *Radiother Oncol*. 2022;168:256–264.

Chicas-Sett R, Zafra J, Rodriguez-Abreu D, Castilla-Martinez J, Benítez G, Salas B, et al. Combination of SABR with anti-PD-1 in oligoprogressive non-small cell lung cancer and melanoma: Results of a prospective multicenter observational study. *Int J Radiat Oncol Biol Phys*. 2022;114(4):655–665.

Rotovnik-Kozjek N, Božič T, Kogovšek K, Štabuc B, Petrica I, Berlec K, et al. Slovenska priporočila za obravnavo odraslih bolnikov s kronično odpovedjo prebavil. *Onkologija*. 2021;25(1):86–93.

• Članek, katerega avtor je raziskovalna skupina, uredniška skupina ali organizacija

Women's Concerns Study Group. Raising concerns about family history of breast cancer in primary care consultations: prospective, population based study. *Br Med J*. 2001;322(7277):27–8.

• Članek iz suplementa revije z volumnom in številko

Shen HM, Zhang QF. Risk assessment of nickel carcinogenicity and occupational lung cancer. *Environ Health Perspect*. 1994;102(Suppl 2):275–82.

Payne DK, Sullivan MD, Massie MJ. Women's psychological reactions to breast cancer. *Semin Oncol*. 1996;23(Suppl 2):89–97.

• Članek, objavljen v elektronski obliki (e-članek)

Priimek avtorja, začetnica imena. Naslov članka: podnaslov. [e-članek] (Skrajšani) naslov revije. Leto izida ali objave; številka letnika (številka zvezka): strani prispevka [Datum dostopa]. Dostopno na: DOI oz. URL.

Če navajamo članek v elektronski obliki, potem sta obvezna navedba datuma dostopa in DOI/URL. Članek citiramo v njegovi elektronski obliki le, kadar ne obstaja njegova tiskana verzija.

Vivod G, Omerzel M, Kovačević N, Serša G, Merlo S, Čemažar M. Safety and feasibility of vulvar cancer treatment with electrochemotherapy. *Cancers*. 2023;15(12):1-12 [pridobljeno 3. 3. 2023]. Dostopno na: <https://doi.org/10.3390/cancers15123079>.

• Članek, objavljen v elektronski obliki pred njegovo tiskano različico (angl. epub ahead of print)

Elektronska objava pred tiskom pomeni, da je članek objavljen v elektronski obliki, preden je na voljo v tiskani obliki. Članki v PubMedu so pogosto objavljeni v obliki elektronske objave pred tiskom. Obvezna je navedba DOI, če obstaja.

Panjan M, Boltezar L, Novakovic S, Kokovic I, Jezersek Novakovic B. Correlation of t(14;18) translocation breakpoint site with clinical characteristics in follicular lymphoma. *Radiol Oncol*. 2023 Jul 13. doi: 10.2478/raon-2023-0030. Elektronska objava pred tiskom.

Cen M, Li X, Guo B, Jonnagaddala J, Zhang H, Xu XS. DPSeq: A novel and efficient digital pathology classifier for predicting cancer biomarkers using sequencer architecture. *Am J Pathol*. 2023 Sep 27. doi: 10.1016/j.ajpath.2023.09.006. Elektronska objava pred tiskom.

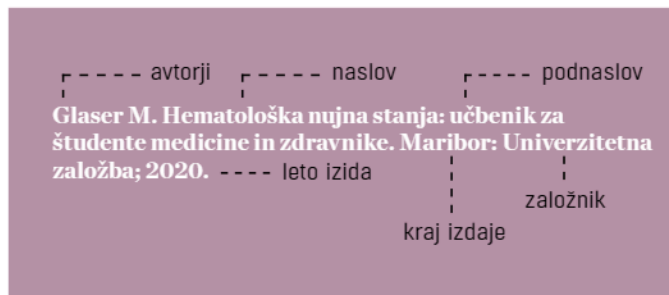
• Članek v tisku/v pripravi (angl. in press/forthcoming).

Sklicevanje na prispevke, sprejete (recenzirane), vendar še neobjavljene, mora biti označeno kot »v tisku/v pripravi«.

Če je že znano, navedemo tudi: številka letnika (številka zvezka): strani prispevka ter DOI.

Savinainen KJ, Helenius MA, Lehtonen HJ, Visakorpi T. Overexpression of EIF3S3 promotes cancer cell growth. *Prostate*. 2006. doi: 10.1002/pros.20452. V tisku.

2. Monografije

• Knjiga z enim avtorjem

Priimek avtorja, začetnica imena. Naslov: podnaslov. Izdaja, če ni prva. Kraj izdaje: založnik; leto izida ali objave.

Premik M. Uvod v epidemiologijo. Ljubljana: Medicinska fakulteta; 1998.

Mahy BWJ. A dictionary of virology. 2nd ed. San Diego: Academic Press; 1997.

• Knjiga z dvema avtorjema

Priimek avtorja, začetnica imena in priimek avtorja, začetnica imena. Naslov: podnaslov. Izdaja, če ni prva. Kraj izdaje: založnik; leto izida ali objave.

Strojan P, Zakotnik B. Timski pristop k zdravljenju raka glave in vratu: priročnik za bolnike z rakom glave in vratu. Ljubljana: Onkološki inštitut; 2010.

• Knjiga z več kot šestimi avtorji

Če je avtorjev več kot šest, navedemo prvih šest avtorjev in dodamo kratico et al.

Bourne AD, David P, Hason AJ, Price KN, Vaughan JT, Williams V et al. Health systems. London: Fuller Ltd; 2008.

• Knjiga z enim ali več uredniki

Priimek avtorja, začetnica imena ur. Naslov: podnaslov. Izdaja, če ni prva. Kraj izdaje: založnik; leto izida ali objave.

Izdajo navedemo v jeziku publikacije s standardnimi okrajšavami.

Eden J, ur. Finding what works in health care: standards for systematic reviews. Washington: The National Academies Press; 2011.

Foster MJ, Jewell ST, ur. Assembling the pieces of a systematic review: guide for librarians. Lanham: Rowman & Littlefield; 2017.

Boland A, Cherry MG, Dickson R, ur. Doing a systematic review: a student's guide. 2nd ed. London: Sage; 2017.

• Knjiga, katere avtor je raziskovalna skupina, uredniška skupina ali organizacija

Ime skupine. Naslov: podnaslov. Izdaja, če ni prva. Kraj izdaje: založnik; leto izida ali objave.

World Health Organization, Regional Office for Europe. Air quality guidelines for Europe. 3rd ed. Copenhagen: World Health Organization, Regional Office for Europe; 2005.

• Knjiga, objavljena v elektronski obliki (e-knjiga)

Priimek avtorja, začetnica imena. Naslov. [e-knjiga] Izdaja, če ni prva. Kraj izdaje: založnik; leto izida ali objave.

Če citiramo e-knjigo, ki je dostopna na spletu (online), potem sta navedba datuma dostopa in navedba DOI/URL obvezni.

Varon J. Handbook of critical and intensive care medicine [e-knjiga]. 2nd ed. New York: Springer; 2010 [pridobljeno 15. 1. 2023]. Dostopno na: doi:10.1007/978-0-387-92851-7.

Hočvar M, Strojan P, ur. Onkologija: učbenik za študente medicine [e-knjiga]. 1. izd. Ljubljana: Onkološki inštitut; 2018 [pridobljeno 15. 10. 2022]. Dostopno na: https://www.onko-i.si/ucbenik-onkologija.

• Prispevek ali poglavje v knjigi

Vir prispevka označimo z V.

Priimek avtorja poglavja, začetnica imena. Naslov prispevka ali poglavja. V: Priimek avtorja (urednika), začetnica imena, ur. Naslov knjige: podnaslov. Kraj izdaje: založnik; leto izida ali objave. Strani prispevka ali številka poglavja (pogl.).

Goldberg BW. Population-based health care. V: Taylor RB, ur. Family medicine. 5th ed. New York: Springer; 1999. Str. 32–36.

Novaković S. Molekularnobiološke značilnosti ginekoloških rakov in raka dojke. V: Takač I, Arko D, ur. Ginekološka onkologija. 1. izd. Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru; 2020. Str. 49–56.

• Prispevek iz zbornika

Priimek avtorja prispevka, začetnica imena. Naslov prispevka. V: Priimek urednika, začetnica imena, ur. Naslov zbornika. Kraj izdaje ali objave: založnik; leto izida ali objave. Strani prispevka.

Kloboves-Prevodnik V. Aspiracijska biopsija s tanko iglo v diagnostiki raka dojke. V: Novaković S, ur. 34. onkološki vikend: ob 25-letnici Združenja za senologijo SZD. Ljubljana: Kancerološko združenje Slovenskega zdravniškega društva; Onkološki inštitut; 2022. Str. 32–6.

Primic-Žakelj M, Ivanuš U, Pogačnik A, Florjančič M. Prevenirna raka materničnega vratu v Sloveniji: rezultati in uspehi. V: Primic-Žakelj M, Ivanuš U, ur. Zbornik predavanj. Ljubljana: Onkološki inštitut; 2017. Str. 7–11.

• Konferenčni zbornik

Harnden P, Joffe JK, Jones WG, ur. Germ cell tumours 5: proceedings of the 5th germ cell tumour conference; 2001 Sep 13–15; Leeds, UK. New York: Springer; 2002.

Kramar P, Miklavčič D, Mir LM, ur. Electroporation-based technologies and treatments: proceedings of the international scientific workshop and postgraduate course, November 11–17, 2018, Ljubljana, Slovenia. Ljubljana: Založba FF; 2018.

Tuš M, ur. Sodobni izzivi onkološke farmacije 2021: strokovni posvet: zbornik prispevkov. Ljubljana 2021: Ljubljana: Lekarniška zbornica Slovenije; 2021.

• Objavljeni znanstveni ali strokovni prispevek na konferenci (v konferenčnem zborniku)

Priimek avtorja prispevka, začetnica imena. Naslov prispevka. V: Priimek urednika, začetnica imena, ur. Naslov zbornika. Kraj izdaje ali objave: založnik; leto izida ali objave. Strani prispevka.

Potrebno je navesti celoten naslov zbornika - naslov konference, kraj in datum (leto) srečanja.

Sugden K, Kirk R, Barry HC, Hickner J, Ebell MH, Ettenhofer T et al. Suicides and non-suicidal deaths in Slovenia: molecular genetic investigation. V: 9th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour, University of Warwick, September 14–17 2002. Wa-

shington: International Association for Suicide Prevention; 2002. Str. 76.

Christensen S, Oppacher F. An analysis of Koza's computational effort statistic for genetic programming. V: Foster JA, Lutton E, Miller J, Ryan C, Tettamanzi AG, ur. Genetic programming. EuroGP 2002: Proceedings of the 5th European Conference on Genetic Programming, 2002 Apr 3-5. Kinsdale, Ireland. Berlin: Springer; 2002. Str. 182-91.

• Diplomsko ali magistrsko delo ali doktorska disertacija

Priimek avtorja, začetnica imena. Naslov: podnaslov. Diplomsko delo/Magistrsko delo/Disertacija. Kraj izdaje: univerza, fakulteta; leto izda ali objave.

Krajc M. Genetika v javnem zdravju: primer epidemiološkega pristopa k dednemu raku dojk v Sloveniji: diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta; 2009.

Serša G. Tumorski nekrozni faktor v radioterapiji eksperimentalnih malignih tumorjev: disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta; 1988.

Če je delo izšlo izključno online, je obvezna tudi navedba URL.

Šušterič K. Strategije preprečevanja pojava debelilnega okolja v šoli in stališča učiteljev do zdravega načina življenja: magistrsko delo [e-knjiga]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani; 2024. [pridobljeno 3. 3. 2024]. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=155303>.

• Slovarji

Likar M. Medicinski slovar: slovensko-angleški, angleško-slovenski. Radovljica: Didakta; 2009.

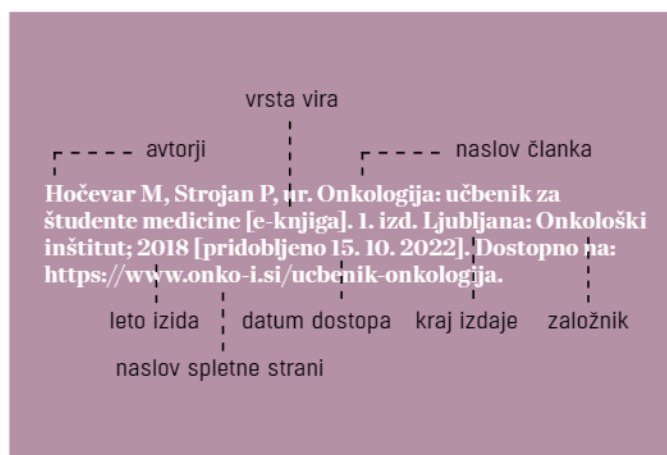
Albert DM, ur. Dorland's illustrated medical dictionary. 33rd ed. Philadelphia: Elsevier Saunders; 2020.

• Uradni dokumenti (zakoni, predpisi, pravilniki)

Naslov (kratica zakona ali predpisa). Kraj izdaje: izdajatelj/glasilo in številka; leto izda ali objave.

Statut Slovenskega zdravniškega društva Ljubljana. Ljubljana: Slovensko zdravniško društvo; 1977.

3. Informacijski viri na internetu

• Spletne strani

Avtorstvo ali vir, leto izda ali objave. Naslov spletne strani ali spletnega dokumenta. [spletna stran na internetu] Kraj izdaje ali objave: založnik; leto izda ali objave [datum posodobitve, če je na voljo] [Datum dostopa]. Dostopno na: spletni naslov ali URL.

Univerzitetni klinični center Ljubljana [spletna stran na internetu]. Ljubljana: Univerzitetni klinični center; 2000-2023 [pridobljeno 13. 9. 2023]. Dostopno na: <https://www.kclj.si/>.

Nacionalni inštitut za javno zdravje [spletna stran na internetu]. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje RS; 2022 [pridobljeno 13. 9. 2023]. Dostopno na: <https://nijz.si/>.

• Zbirka raziskovalnih podatkov

Zadnik V, Žagar T. SLORA: Slovenija in rak: slovenski podatki [datoteka podatkov]. Ljubljana: Epidemiologija in register raka, Onkološki inštitut Ljubljana; 2023 [pridobljeno 21. 12. 2023]. Dostopno na: <http://www.slora.si/analizaslo/>.

Primer vancouvskega načina citiranja v besedilu - kot oštevilčene (numerične) reference:

Since its introduction by Morton in 1992, sentinel lymph node biopsy (SLNB) is now becoming a standard of care for staging of patients with clinical stage I and II cutaneous melanoma or breast cancer.⁶⁻⁹ Sentinel lymph node (SLN) predicts the status of regional nodal basin and its surgical recovery nears 100%.⁶ The standard of treatment for positive SLN is completion lymph node dissection (CLND).⁶ Specifically, in the inguinal region the extent of CLND is not yet clearly defined. Both inguinal and inguino-iliac/obturator lymph node dissection are being performed.

Primer vancouvskega načina citiranja na seznamu literature.

Seznam literature je urejen po numeričnem vrstnem redu, kot si sledijo reference, citirane v besedilu. Numerični vrsti red je značilen stil navajanja v recenziranih medicinskih znanstvenih revijah.

References:

1. Morton DL, Wen DR, Wong JH, Economou JS, Cagle LA, Storm FK, et al. Technical details of intraoperative lymphatic mapping for early stage melanoma. Arch Surg. 1992 Apr;127(4):392-9.

2. Momenzadeh M, Zakavi SR, Kakhki VRD, Jangjoo A, Ghavamnasiri MR, Sadeghi R. Scatterogram: a method for outlining the body during lymphoscintigraphy without using external flood source. Radiol Oncol. 2011 Sep;45(3):184-8.

3. Polom K, Murawa D, Michalak M, Murawa P. Sentinel node biopsy in breast cancer using infrared laser system first experience with PDE camera. Rep Pract Oncol Radiother. 2011 Apr 8;16(3):82-6.

4. Cochran AJ, Balda BR, Starz H, Bachter D, Krag DN, Cruse CW, et al. The Augsburg Consensus. Techniques of lymphatic mapping, sentinel lymphadenectomy, and completion lymphadenectomy in cutaneous malignancies. Cancer. 2000 Jul 15;89(2):236-41.

5. Pilko G, Zgajnar J, Music M, Hočevar M. Lower tumour burden and better overall survival in melanoma patients with regional lymph node metastases and negative preoperative ultrasound. Radiol Oncol. 2012;46(1):60-8.

OZNAČEVANJE, REPRODUCIRANJE, CITIRANJE TABEL IN SLIK

Tabele in slike (ilustracije, fotografije, grafi, zemljevidi ipd.) imajo kot grafični elementi veliko sporočilno moč, saj lahko pregledno in učinkovito prikažejo tudi večjo in bolj zapleteno količino podatkov. Bralec lahko podatke, ki so mu predstavljeni v tabeli ali na sliki, hitreje in lažje razume, kot če bi mu jih predstavili zgolj v besedilu. Tabele in slike so v strokovnem prispevku navadno predstavljene v razdelku Rezultati.

Strokovni prispevki pogosto vsebujejo tabele, grafe, zemljevide, fotografije ali drugo ilustrativno gradivo, reproducirano ali prirejeno z dovoljenjem izvirnega avtorja, organizacije ali založnika. Dovoljenje za reproduciranje/prirejanje se navaja pod tabelo/sliko.

Vire tabel/slik navajamo na seznamu literature po istih pravilih, kot veljajo za preostala navajanja virov.

Priimek avtorja, začetnica imena. Naslov članka: podnaslov. (Skrajšani) naslov revije. Leto izida ali objave; številka letnika (številka zvezka): strani prispevka. Naslov Tabele/Slike: stran.

Smith J, Lipsitch M, Almond JW. Vaccine production, distribution, access, and uptake. Lancet. 2011 Jul 30;378(9789):428-38. Table 1, Examples of vaccine classes and associated industrial challenges; str. 429.

Tabele

Tabele vsebujejo pregledno razporejene podatke o čem, imajo strukturo z vrsticami in stolpci. Podatki v razpredelnicah so sestavljeni po določenih kriterijih.

Tabele morajo biti uvrščene na ustreznem mestu besedila prispevka. Tabele imajo zaporedno številko, naslov, lahko tudi legendo, opombe in vir. Številčimo po vrsti od prve do zadnje z arabskimi številkami. Tabele so opremljene s kratkim in jasnim naslovom, saj naslov nosi največjo pojasnjevalno vrednost.

V legendi so pojasnjene vse kratice, okrajšave in nestandardne enote, ki se pojavljajo v tabeli. Morebitne manj znane kratice raje razvežemo. V legendi so lahko navedene opombe pod črto, ki dajejo dodatne informacije o določenih podatkih v tabeli. Vrstni red opomb sledi njihovemu pojavljanju v tabeli.

Če smo tabelo vzeli iz nekega vira in jo znova uporabili ali jo priredili (reproducirali), tudi navedemo vir. Vire navajamo po istih pravilih, ki veljajo za navajanje virov na seznamu literature. Navadno je treba pridobiti tudi dovoljenje avtorja ali založnika. Tabele, ki so označene z licencami Creative Commons, so res brezplačne, a vseeno moramo tudi tu avtorstvo ustrezno označiti in priznati.

Tabele navadno pripravimo v programu MS Excel ali MS Word (Tabela 1, Tabela 2).

Primer označevanja enostavne tabele.

Tabela 1: Delež prebivalcev v Sloveniji v obdobju 2008-2017 v posameznih razredih tveganja zaradi radona v bivalnem okolju glede na razporeditev po občinah in naseljih.

	Občine		Naselja	
Radon v bivalnem okolju	Število občin	Delež prebivalcev	Število naselij	Delež prebivalcev
nizko tveganje	161	77,5 %	4.186	84,1 %
zmerno tveganje	27	13,1 %	661	7,4 %
visoko tveganje	24	9,4 %	1.235	8,5 %

Primer označevanja tabele, ki vsebuje legendo, vir in navedbo dovoljenja reprodukcije.

Tabela 2: Stopenjska prognostična ocenjevalna lestvica z molekularnimi označevalci (Lung- molGPA) za nedrobnocelični pljučni rak.²³¹

Pomembni prognostični dejavniki	GPA kriteriji		
	0 točk	0,5 točke	1 točka
Starost	≥ 70 let	< 70 let	/
PS (Karnofsky)	< 70 %	80 %	90-100 %
Zasevki izven CŽS	da	/	ne
Število MZ	> 4	1-4	/
Genetski status	EGFR in ALK negativen/neznan	/	EGFR ali ALK pozitiven

Legenda: GPA – prognostična ocenjevalna lestvica; CŽS – centralni živčni sistem; PS – stanje zmogljivosti; MZ – možganski zasevki
 Reproducirano z dovoljenjem avtorja.
 Prirejeno po Sperduto PW et al. (številka citata na seznamu Literature).

Ker smo tabelo vzeli iz nekega vira in jo znova uporabili (reproducirali), obvezno navedemo vir v Literaturi.

Sperduto PW, Yang TJ, Beal K, Pan H, Brown PD, Bangdiwala A, et al. Estimating survival in patients with lung cancer and brain metastases: an update of the graded prognostic assessment for lung cancer using molecular markers (Lung-molGPA). JAMA Oncol. 2017; 3: 827-831. Table 2, Updated DS-GPA for NSCLC With Brain Metastases (Lung-molGPA) Scoring Chart and Worksheet to Estimate Survival; str. 829.

Slike

Med slike se uvrščajo vsa ilustrativna gradiva, ki niso tabele oz. nimajo strukture tabel (ilustracije, fotografije, grafi, zemljevidi ipd.).

Slike imajo podobno kot tabele zaporedno številko, naslov, lahko tudi legendo, opombe in vir. Slike številčimo po vrsti od prve do zadnje z arabskimi številkami, opremljene naj bodo s kratkim in jasnim naslovom.

Slike morajo biti profesionalno izdelane, v najvišji možni ločljivosti. Črke, številke ali simboli na sliki morajo biti jasni, enotni in dovolj veliki, da so berljivi tudi na pomanjšani sliki. Slika naj bo razumljiva tudi brez branja ostalega besedila.

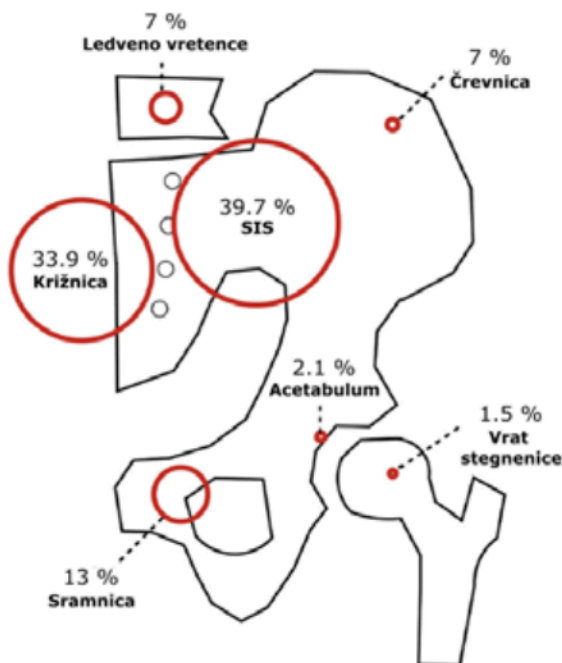
Za fotografije, na katerih se lahko prepozna identiteta bolnika, je treba pridobiti pisno dovoljenje bolnika in to tudi navesti.

Če smo sliko vzeli iz nekega vira in jo znova uporabili ali jo priredili, prav tako navedemo vir. Vire navajamo po istih pravilih, ki veljajo za navajanje virov na seznamu literature. Navadno je treba pridobiti tudi dovoljenje avtorja ali založnika. Tudi za slike, ki so označene z licencami Creative Commons, moramo avtorstvo ustrezno označiti in priznati.

Slike navadno oblikujemo in pripravimo s programi Photoshop, Illustrator, PowerPoint, Excel (Slika 1).

Primer slike, ki vsebuje legendo, vir in navedbo dovoljenja reprodukcije.

Slika 1: Porazdelitev stresnih zlomov medenice glede na regljo.

Legenda: SIS = sakroiliakalni sklep.
Reproducirano z dovoljenjem avtorjev.
Prirjeno po Sapienza LG et al. (Številka citata na seznamu Literature).

Ker smo sliko vzeli iz nekega vira in jo znova uporabili (reproducirali), obvezno navedemo vir v Literaturi.

Sapienza LG, Salcedo MP, Ning MS, Jhingran A, Klopp AH, Calsavara VF, et al. Pelvic insufficiency fractures after external beam radiation therapy for gynecologic cancers: a meta-analysis and meta-regression of 3929 patients. *Int. J Radiat Oncol Biol Phys.* 2020 Mar 1;106(3):475–84. Fig. 3, Distribution of the fracture sites; str. 483.

ORODJA ZA UREJANJE REFERENC IN CITIRANJA

Pisanje in objavlanje strokovnih prispevkov je sestavni del raziskovalnega procesa. V zadnjem obdobju se je s skokovitim napredkom znanosti hitrost objavljanja izsledkov raziskav v obliki recenziranih prispevkov v strokovno-znanstvenih revijah in monografijah, prispevkov v konferenčnih zbornikih bistveno povečala. Sočasno so z razvojem znanosti in tehnologije v osemdesetih letih prejšnjega stoletja bila uvedena orodja za urejanje referenc in citiranja (*angl. citation/reference management tools/software*). Orodja so se sprva uporabljala predvsem za urejanje referenc in izdelavo bibliografij. Z leti so se potrebe uporabnikov spremenile, tehnologija je napredovala in dodane so bile številne nove funkcije, vključno z možnostmi za družabna omrežja, integracijo z urejevalniki besedil in samodejno vnašanje citatov med pisanjem (*angl. cite while you write*) ter shranjevanje, upravljanje in označevanje datotek v prenosnem pdf formatu dokumentov (Slika 2).

Z uporabo orodij je danes delo s citati, kljub vedno večjemu publiciranju, mnogo lažje, manj zamudno in mukotrpno, kot je bilo nekoč. Izbiramo lahko med veliko ponudbo orodij za organizacijo referenc in citiranja. Najpogosteje se uporabljajo orodja EndNote, Mendeley, Zotero in RefWorks. Vsem štirim izdelkom je skupen osnovni nabor funkcij, ki uporabnikom omogočajo uvoz v t. i. knjižnice referenc, organizacijo in upravljanje citatov ter z njimi povezanih polnih besedil. Uporabniki lahko uvažajo reference iz različnih podatkovnih zbirk (v različnih formatih ndr. BibTeX, EndNote XML, RIS), ustvarjajo citate v besedilu in bibliografije ter uvažajo bibliografske podatke s spletnih strani. Vsa orodja ponujajo obsežen seznam slogov citiranja ter možnost urejanja obstoječih in ustvarjanja novih slogov.⁷⁻¹¹

Največja medicinska bibliografska zbirka Medline, ki je dostopna prek vmesnika PubMed, omogoča ob prikazu metapodatkov člankov tudi možnost generiranja citatov.

Z gumbom Navedi (*angl. Cite*) lahko preprosto pridobite oblikovane citate, ki jih kopirate in prilepite v dokument. S klikom na gumb Navedi se odpre pojavno okno, v katerem kopirate citat, oblikovan v štirih priljubljenih slogih: AMA (American Medical Association), MLA (Modern Language Association), APA (American Psychological Association) ali NLM (National Library of Medicine).

Citat lahko prenesete tudi kot datoteko .nbib (*angl. download a file for external citation management software*) in jo uvozite v orodje za upravljanje referenc.

Slika 2: Osnovne funkcionalnosti orodij za urejanje referenc in citiranja.

LITERATURA

- Divecha CA, Tullu MS, Karande S. The art of referencing: well begun is half done! *J Postgrad Med.* 2023 Jan-Mar;69(1):1-6.
- Pears R, Shields G, ur. *Cite them right: the essential referencing guide.* 11th revised and expanded ed. London: Macmillan International Higher Education/Red Globe Press, an imprint of Springer Nature Limited; 2019.
- Ambrožič M, Steinbuch M, Gabron-Vuk C, Golob J, Urbanija J, Zwitter S, et al. *Informacijsko opismenjevanje: priročnik za delo z informacijskimi viri.* 1. natis. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo; 2004.
- International standard ISO 690:2021: information and documentation: guidelines for bibliographic references and citations to information resources. Ljubljana: Slovenski inštitut za standardizacijo; 2021.
- Recommendations for the conduct, reporting, editing, and publication of scholarly work in medical journals [spletna stran na internetu]. Philadelphia: International Committee of Medical Journal Editors; 2023 [posodobljeno maj 2023; pridobljeno 3. 9. 2023]. Dostopno na: <https://www.icmje.org/recommendations/>.
- Patrias K, ur. *Citing Medicine: The NLM style guide for authors, editors, and publishers* [e-knjiga]. 2nd ed. Bethesda: National Library of Medicine; 2007 [posodobljeno 5. 8. 2020; pridobljeno 3. 9. 2023]. Dostopno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK7256/>.
- Klemenčič B. *Raziskovalni vodič: orodja za citiranje in organizacijo citatov* [spletna stran na internetu]. Maribor: Univerzitetna knjižnica Maribor; 2024. [posodobljeno dec 2022; pridobljeno 3. 9. 2023]. Dostopno na: <https://libguides.ukm.um.si/>.
- Ivey C, Crum J. Choosing the right citation management tool: Endnote, Mendeley, Refworks, or Zotero. *J Med Libr Assoc.* 2018 Jul;106(3):399-403.
- Tramullas J, Sánchez-Casabón AI, Garrido-Picazo P. Studies and analysis of reference management software: a literature review. *Profesional de la Informacion.* 2015 Sep;24(5):680-8.
- Meade M, DiCiurcio W, Radack T, Michael M, Woods B. Reference Managers. *Clin Spine Surg.* 2024 Mar 1;37(2):77-78.
- Francavilla ML. Learning, teaching and writing with reference managers. *Pediatr Radiol.* 2018 Sep;48(10):1393-1398.

© Avtor(ji). To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0.

© The author(s). This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC-BY 4.0).

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>